

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98)

Er beteckning: KN2025/00288

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland län är i stort sett positiv till att den svenska miljöprövningsprocessen anpassas till EU-lagstiftningen, men anser att det krävs en nationell anpassning för att få ett effektivt system. Till exempel anser vi att dagens krav på tidiga samråd med myndigheter ska kvarstå för tillståndspliktiga verksamheter. Inom detta område har det skett ett omfattande länsstyrelsegemensamt utvecklingsprojekt där vi tillsammans med företag har tagit fram ett nytt arbetssätt för samråd inför miljöprövning.

Länsstyrelsen ställer sig bakom utredningens alternativa förslag att lägga tillståndsprövningen på länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, men ser att det behövs flera förändringar av dagens system för ett effektivt och transparent provningssystem. Vi avstyrker förslaget att bilda en helt ny provningsmyndigheten då detta kommer att leda till stora omställningskostnader och försena införandet av det nya miljöprövningssystemet, vilket kommer att ha en negativ påverkan på den gröna omställningen. Vi ser också en risk att länsstyrelsernas kapacitet inom totalförsvarsområdet kommer att minska vid bildandet av en ny myndighet.

En justering av miljöprövningssystemet inom befintlig myndighetsstruktur och att ge länsstyrelserna en utökad roll kommer att innebära en betydligt lägre omställningskostnad och kortare startsträcka jämfört med att skapa en ny myndighet. En ny tillståndsprövningsprocess kommer däremot att kräva stora resurser under en

inledande fas. Det är därför viktigt att tillräcklig finansiering av den nya prövningsorganisationen säkerställs.

Vi anser också att det är nödvändigt att göra en mer fördjupad utredning av vilka verksamheter som ska vara tillståndspliktiga, granskningspliktiga respektive anmälningspliktiga. Om detta inte sker innan ny lagstiftning införs kan det leda till otydligheter som tar mycket av prövningsmyndighetens resurser och gör att miljöprövningen tar längre tid.

Utredningen är mycket omfattande och har inte haft möjlighet att gå på djupet i flera frågor. Länsstyrelsen föreslår därför ett antal områden där kompletterande utredningsbehov kvarstår.

Nedan följer en sammanställning av våra huvudsakliga synpunkter på betänkandet och utredningsbehov.

Länsstyrelsen tillstyrker följande förslag

- Att lägga tillståndsprövningen på länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.
- Att ta bort förstainstansprövningen från domstolarna och att renodla deras roll till att bli en överprövningsinstans.
- Att de nya bestämmelserna i miljöbalken inte ska tillämpas vid prövning av tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel om verksamheten omfattas av en nationell plan för moderna miljövillkor.
- Att man ska göra en översyn av förordningen om avgifter för prövning och tillsyn samt avgiftssystemet i stort.
- Kraven på vad en ansökan ska innehålla tydliggörs, både för verksamheter som omfattas av tillståndsspåret respektive granskningsspåret. Varje prövning är dock unik och ansökans innehåll kommer även fortsatt vara en bedömningsfråga i varje enskilt fall.
- Att det blir enklare att avvisa ofullständiga ansökningar tidigare än idag.
- Att den nya prövningsmyndigheten ska hantera frågor om tvångsrätt, ersättning- och skadestandsfrågor inom ramen för tillståndsprövningen av vattenverksamheter. Samt att

mark- och miljödomstolen även fortsättningsvis ska hantera stämningsmål.

- Att kravet på miljörapport för tillståndspliktiga vattenverksamheter och granskningspliktiga verksamheter ska ses över samt att kravet på miljörapport kvarstår för tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter.
- Att det ska ske en översyn av vilka miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter som i stället för granskningsplikt skulle kunna omfattas av anmälningsplikt.
- Att den nya prövningsmyndigheten ska ansvara för miljöboken och hålla en förteckning över alla miljötillstånd och igångsättningsbesked.
- Förslaget att det ska ske en översyn av miljötillsynsförordningen.
- Att begreppet ”miljöfarlig verksamhet” ändras till ”miljöpåverkande verksamhet”.

Länsstyrelsen avstyrker följande förslag

- Förslaget att bilda en helt ny miljöprövningsmyndighet.
- Att tidigt samråd med myndigheter, särskilt berörda och allmänhet ersätts med ett avgränsningsyttrande från prövningsmyndigheten.
- Att det införs lagstadgade tidsfrister för samtliga ärenden. Vi föreslår att man i stället endast anger målsättningstider för ärenden som inte avser lagstadgade tidsfrister enligt EU-lagstiftningen. Utöver detta behöver tidsfristerna ökas.
- Att möjligheten att begära ersättning för rättegångskostnader i miljöprövningar som gäller vattenverksamheter tas bort.
- Övergångsbestämmelsen som innebär att alla verksamheter som påbörjats före ikraftträdandet och som inte har tillstånd enligt äldre bestämmelser ska lämna in en ansökan om miljötillstånd eller igångsättningsbesked senast den 1 juli 2030.

- Att den som överklagar ett beslut ska stå för kostnaderna för att kungöra, förordna om sakkunnig och att hålla sammanträde i överklagningsmål.
- Att all markavvattning blir granskningspliktig och att länsstyrelsen ska pröva markavvattningsdispenser.
- Att lokaliseringsfrågan i miljöbalksprövningen ska anses avgjord genom en fastställd detaljplan eller motsvarande utan att kompletterande ändringar införs i plan- och bygglagen.
- Att talerätten för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt utredningens andrahandsförslag att talerätten för länsstyrelserna slopas.
- Att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket inte längre ska kunna initiera omprövning.
- Att möjligheten att överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta om villkor av mindre betydelse slopas.
- Att den nya miljöprövningsmyndigheten tar över rollen som MKB-myndighet avseende minerallagen och ellagen.

Behov av fortsatta utredningar och översyner

- En genomförandeutredning av förslaget att lägga prövningen på länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.
- En fördjupad utredning av fördelningen av verksamheter mellan de olika prövningsspåren för miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter. Fler miljöfarliga verksamheter än de som nu föreslås har alltid en betydande miljöpåverkan och bör därför omfattas av tillståndsspåret av nationella skäl. För vattenverksamheter behöver även anmälningslistan ses över.
- En översyn av verksamhetsbeskrivningarna och kategoriseringen av verksamheter i miljöprövningsförordningen för att de ska överensstämma med nuvarande lagstiftning och praxis samt att det ska vara tydligt vilka verksamheter som punkterna omfattar.
- Fördjupade utredningar och konkreta förslag gällande tillsynens uppdrag, fördelningen av tillsynsansvar mellan

länsstyrelser och kommuner samt vem som har rollen som tillsynsvägledande myndighet.

- Fördjupad utredning av konsekvenserna för tillsynen om rättskraften för det allmänna villkoret tas bort samt en fördjupad utredning av konsekvenserna av en snävare villkorsreglering och en mer omfattande tillsyn.

Nya förslag från Länsstyrelsen

- Myndighetssamråd i tillståndsspåret ska vara obligatoriska i tidigt skede på samma sätt som i dag. Prövningsmyndigheten bör även kunna ställa krav på att tidigt samråd med särskilt berörda och allmänheten ska hållas vid behov.
- Vi föreslår att tidsfristen för avgränsningsyttrande ersätts med två målsättningstider så att tid finns för ett myndighetsamråd. Förslaget gäller endast verksamheter som inte omfattas av lagstadgade tidsfrister enligt EU-lagstiftningen.
- Prövningsmyndigheten ska ha möjlighet att vid avgränsningsyttrande begära kompletteringar eller avvisa bristfälliga underlag.
- Att det ska införas en upplysningsplikt till tillsynsmyndigheten för ändringar som tillståndshavaren bedömer inte kräver någon förprövning.
- Att det införs en bestämmelse som innebär att verksamhetsutövaren för såväl miljöfarlig verksamhet som vattenverksamhet är skyldiga att hålla sina tillstånd uppdaterade genom omprövning på verksamhetsutövarens initiativ.
- Det behövs en tydlig övergångsbestämmelse till 24 kap. 1 § miljöbalken om rättskraftsregeln ändras enligt förslaget.

Om Länsstyrelsen Västernorrland

Västernorrlands län har en lång historik med industrier kopplade till skogsindustri, vattenkraft och tillgång till hamnar. På senare år har den gröna omställningen fått starkt genomslag och omfattar exempelvis anläggningar för vätgasproduktion, en stor solcellspark och nya vindkraftparker både på land och till havs. Det finns även ett stort behov av berg- och krossmaterial till nya infrastrukturprojekt, som exempelvis den planerade utbyggnaden av Ostkustbanan.

Länsstyrelsen Västernorrland har en miljöprövningsdelegation som även prövar verksamheter i Jämtlands län. Delegationen har, inom ramen för målsatta handläggningstider, hanterat ett stort antal tillståndsärenden rörande industrier, vindkraft och materialtäkter.

Den gröna omställningen innebär fler och mer komplexa typer av verksamheter, samråd och provningar. Länsstyrelsen har deltagit i tidiga dialoger kring möjliga stora nyetableringar inom länet för att tillgodose behovet av informationen om prövningsprocessen och eventuella målkonflikter kring valet av lokalisering. En tidig insats från länsstyrelsen kan vara avgörande för att ansökan håller den kvalitet som krävs för en effektiv tillståndsprocess.

Som framgår av länsstyrelsens synpunkter på den föreslagna organisationen (se nedan) ser vi flera risker med en så omvälvande reform av både provningssystem och provningsmyndighet som föreslås i betänkandet. För att inte försena den gröna omställningen, som pågår för fullt i länet, anser länsstyrelsen att nödvändiga förändringar av tillståndsprocessen bör kunna genomföras inom ramen för befintlig länsstyrelseorganisation.

Inställning och synpunkter på förslagen

En ny organisation för miljöprovning

(avsnitt 14.6)

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att utredningen på ett tydligt sätt pekar på ett antal utmaningar i det svenska miljöprovningssystemet där det finns betydande behov av förändringar. Länsstyrelserna deltar i samtliga miljöprovningar som genomförs och har länge noterat utmaningarna med dagens system och påtalat behovet av förändringar. Det krävs ett mer förutsägbart och över landet likvärdigt miljöprovningssystem, som förmår att bättre balansera samhällsintressen och hänsyn till regional utveckling i miljöprovningen. Vi är övertygade om att vi är en del av lösningen på de utmaningar som finns i provningssystemet idag.

Prövningsprocessens organisation

Länsstyrelsen ställer sig bakom utredningens alternativa förslag att lägga tillståndsprovningen på länsstyrelsernas miljöprovnings-

delegationer och ser att det behövs flera förändringar av dagens system för ett effektivt och transparent provningssystem.

Vi delar utredningens förslag om att ta bort förstainstansprövningen från domstolarna och renodla deras roll till att bli en överprövningsinstans.

Enhetlighet och effektivitet

Vi anser att det enklaste och snabbaste sättet att nå resultat enligt utredningens förslag, och därmed förbättringar för sökande, är att effektivisera i befintlig statlig organisationsstruktur. Länsstyrelsen är medveten om att ett reformerat provningssystem kommer att innebära helt nya förutsättningar för miljöprövningsdelegationerna men gör bedömningen att det kan genomföras om rätt förutsättningar skapas av länsstyrelserna tillsammans och från nationell nivå. I detta är samarbete och samverkan mellan länsstyrelserna en viktig förutsättning.

Länsstyrelserna har bred kompetens och en stark regional närvaro som främjar snabb och korrekt ärendehandläggning. Vi uppfattar utredningens förslag att de sex miljöprövningsdelegationerna som blir beslutande i provningssystemet även fortsättningsvis kommer att få kunskap om de regionala förutsättningarna via länsstyrelserna. Det innebär att länsstyrelsernas dialog och tidiga samråd med regionala aktörer kan fortsätta att utvecklas och fortsatt vara en viktig del i det nya provningssystemet. Länsstyrelserna har den regionala förankringen vilket bidrar med både kontakter och kunskap om regionala förutsättningar. Detta är grundläggande för att skapa ett effektivt provningssystem och bidrar dessutom till legitimiteten för systemet. Vi är övertygade om att en förutsättning för effektivitet i det nya provningssystemet är att länsstyrelsernas dialog och tidiga samråd med regionala aktörer kan fortsätta utvecklas. Länsstyrelserna kan skapa förutsägbarheten, vi vet vilka konflikter och utmaningar som finns på den aktuella platsen.

Styrningen och utvecklingen av miljöprövningsdelegationerna behöver utvecklas jämfört med dagens system. Vårt förslag är att det nya systemet byggs upp så att länsstyrelserna delar kompetens, stödjer varandra vid arbetstoppar samt aktivt arbetar med gemensam utveckling och att regeringen ger länsstyrelserna inriktningen att åstadkomma strategisk ledning, verksamhetsutveckling och nationell likvärdighet inom miljöprövningen.

Redundans och helhetsperspektiv

Miljöprövningsprocessen kräver ett helhetsperspektiv och förmåga att hantera det samlade samhällsintressets behov. Prövningsmyndigheten behöver använda en mer gemensam och utvecklad metodik för att döma av målkonflikter mellan olika expertområden och samhällsintressen. Den instans som prövar miljötillstånd måste därför ha både djup kunskap om regional utveckling, full bredd i expertområden, samt metodik för och förmåga att döma av målkonflikter. Detta är något som länsstyrelsen har förmåga till och som ingår i länsstyrelsens uppdrag.

Länsstyrelsernas storlek och bredd i verksamheten kan ge prövningen ett utvecklat helhetsperspektiv och redundans avseende expertkunskap samt möjlighet att prioritera verksamhet. Inom länsstyrelsen finns kompetens inom såväl miljöskydd, vattenverksamhet och annan sakkunskap som vid behov kan gå in och stödja prövningen, liksom kunskap om regional utveckling.

Som länens högsta civila totalförsvarsmyndighet ska länsstyrelserna stärka landets beredskap och totalförsvaret samtidigt som vi säkrar en grön omställning. Här är en effektiv miljötillståndsprocess med ett tydligt helhetsperspektiv avgörande.

Utvecklingsarbete

Det sker redan idag ett utvecklingsarbete för att samordna, modernisera och automatisera länsstyrelsernas processer där miljöprövning är ett centralt område. Vi samarbetar med ett stort antal organisationer – däribland Svenskt Näringsliv och landets regionala handelskammare – för att stärka bemötande och service och har en nära dialog kring hur tillståndsprocesser kan effektiviseras.

Ett konkret exempel är det länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojektet kring samråd där vi tillsammans med berörda företag tagit fram ett nytt arbetssätt för samråd inför miljöprövning.

Utvecklingsarbetet har resulterat i lagstiftningsförändringar som trädde i kraft i januari 2025 samt ett uppdrag om att börja implementera det nya arbetssättet (KN2025/00301).

Sverige är i en utvecklingsfas med en betydande nyindustrialisering med både nationella och internationella företag som utvecklas i landet. Länsstyrelsernas uppgift är att stötta den utvecklingen och att möta samhällets behov på en effektiv prövningsprocess.

En ny prövningsmyndighet

Utredningen förslår, som förstahandsalternativ, att en ny central myndighet med sex regionala kontor bildas. Vi ser betydande nackdelar, ur flera perspektiv, med att skapa en ny myndighet.

Att parallellt med utvecklingen av en moderniserad miljöprövningsprocess starta en ny myndighet bedömer vi kommer ta än mer resurser i anspråk och försena införandet av det nya miljöprövningssystemet.

Att utveckla en ny myndighet samtidigt som prövningsprocessen ändras i grunden kommer förutom en betydande omställningskostnad medföra avsevärda förseningar av handläggningen och därmed viktiga investeringar och förändringskapacitet för Sverige. Att bilda en ny myndighet tar tid och kraft samtidigt som trycket på miljöprövningen ökar, på grund av den gröna omställningens omfattande investeringar. Sedan flera år har samhället problem med kompetensbrist inom miljöområdet vilket inte kommer att underlättas med ytterligare en myndighet inom området.

Med en ny myndighet som har som enda uppgift att hantera ärenden enligt miljöbalken ser vi en uppenbar risk att balansen mellan perspektiven regional tillväxt och bevarande försvinner i beslutsfattandet.

Länsstyrelsernas kapacitet inom totalförsvarsområdet är beroende av den samlade kompetens som finns inom myndigheterna och därvidlag skulle bildandet av en ny myndighet skapa minskad kapacitet för länsstyrelserna inom totalförsvarets område.

Kostnader

Att justera miljöprövningssystemet inom befintlig myndighetsstruktur och ge länsstyrelserna en utökad roll kommer att innebära betydligt lägre omställningskostnader och kortare startsträcka jämfört med att starta en ny myndighet. Att införa en ny tillståndsprocess kommer, oavsett organisering, att kräva stora resurser under en inledande fas. Tillräcklig finansiering av den nya prövningsorganisationen behöver säkerställas. Vi noterar särskilt att införande av en helt ny miljöprövningsmyndighet kommer att öka statens kostnader avsevärt.

Utredningen förslår vidare att prövnings- och tillsynsverksamhet ska bli helt avgiftsfinansierad. Det kommer att medföra en stor höjning av de avgifter som företagen betalar. Den ökade tillsyn som

länsstyrelserna oavsett avses utföra kommer kräva tillkommande resurser.

Utredningsbehov

Utredningen är mycket omfattande med många konstruktiva förslag på utveckling av miljöprovningssystemet. Utredningen är så pass omfattande att den inte kunnat gå på djupet i flertalet frågor och det är utmanande att skapa sig en helhetsbild över utredningen och bedöma genomförbarhet och konsekvenser. Innan man går vidare med de slutliga förslagen behöver därför flera frågor utredas vidare:

- En ny myndighet för miljöprovning, med regionala kontor, skulle kräva ett omfattande arbete av en organisationskommitté. Förslaget från utredningen att lägga provningen på länsstyrelsernas miljöprovningsdelegationer behöver förtydligas i en enklare genomförandeutredning.
- Vi är i grunden positiva till att utgå från EU-lagstiftningens indelning men det behövs nationell anpassning för att få ett effektivt system. En nyckel för att få ett förutsägbart system är att verksamheterna provas på rätt nivå. Fördelningen av verksamheter i de olika provningsspåren behöver därför utredas närmare och det behövs en fördjupad genomgång där man tar hänsyn till nuvarande kunskap om verksameters miljöpåverkan för att skapa ett enkelt och transparent system.
- Finansieringen av en ny organisation för provningsprocessen och förändrad tillsynsorganisation är en avgörande fråga för att få ett fungerande tillsyns och provningssystem. Innan förändringarna genomförs behövs en utredning som kommer med ett konkret förslag på hur systemet ska finansieras.
- Utredningens förslag innebär stora förändringar för tillsynen och tillsynsvägledningen. Det rör både tillsynens uppdrag och fördelningen av tillsynsansvar mellan länsstyrelser och kommuner samt vem som har rollen som tillsynsvägledande myndighet. Utredningen har inte fördjupat sig i detta och det saknas konkreta förslag på flera områden. Detta måste klargöras innan utredningens förslag genomförs.
-

En tydligare miljöbedömningsprocess

(avsnitt 14.8)

Avgränsningsyttrande i stället för samråd

Länsstyrelsen motsätter sig att tidigt samråd med myndigheter och allmänhet ersätts med ett avgränsningsyttrande från prövningsmyndigheten och att det är först när ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen är klar och kungjord som allmänheten ges möjlighet att lämna synpunkter.

Länsstyrelsen anser i stället att följande ska gälla för tillståndspliktiga verksamheter:

- myndighetssamråd ska vara obligatoriskt i ett tidigt skede på samma sätt som i dag,
- prövningsmyndigheten ska kunna ställa krav på att tidigt samråd med särskilt berörda och allmänheten ska hållas vid behov.

Länsstyrelsen vill också påtala att det i Sevesolagstiftningen finns ett krav att genomföra ett Sevesosamråd med allmänheten innan ansökan lämnas in. Det är därför en fördel om kraven på samråd är lika för alla verksamheter som kräver tillstånd.

Samråd med myndigheter

För att få ett effektivt och förutsägbart system anser vi att myndighetssamråd ska vara obligatoriska i tidigt skede för tillståndspliktiga verksamheter på samma sätt som i dag.

Vi anser att det finns flera fördelar med att hålla samråden på liknande sätt jämfört med i dag. Ett omfattande arbete med att förbättra samråden har genomförts under de senaste åren. Ett regeringsuppdrag kring detta pågår idag där alla länsstyrelser är delaktiga. Resultatet av uppdraget bör utvärderas innan eventuell förändring sker.

Länsstyrelsens erfarenhet är att ett väl genomfört myndighets-samråd är uppskattat av sökande, sparar tid från den senare delen av processen och bidrar till att lyfta eventuella brister i ett tidigt skede. Detta göra att beslutsunderlaget får en god kvalitet. Sökande ges också möjlighet att revidera sin ansökan och miljökonsekvensbeskrivning innan de låst sig vid en lösning eller genomfört kostsamma undersökningar. För att inte fördröja processen är det

viktigt att i ett tidigt skede upplysa sökanden om det krävs utredningar som är bundna till vissa årstider, exempelvis naturvärdesinventeringar eller artskyddsutredningar.

Vi anser att nuvarande förfarande vid avgränsningssamråd fungerar väl och att det fysiska myndighetsmötet med länsstyrelsen, kommun, räddningstjänst med flera som ofta hålls på plats vid den planerade verksamheten fyller en viktig funktion för att främja förståelse och god kommunikation. Att hålla ett fysiskt myndighetssamråd på plats bör vara huvudspåret, dock inte lagstadgat, även fortsättningsvis.

Om samrådet endast ska vara frivilligt är det oklart om länsstyrelsen och andra myndigheter kommer att kunna prioritera att delta. Detta kräver resurser som utredningen inte har tagit hänsyn till och skapar en osäkerhet kring deltagande.

Samråd med allmänheten och särskilt berörda vid behov

Länsstyrelsen befarar att ett offentligt samråd sent i processen, såsom i föreslaget tillståndsspår, riskerar att leda till fler kompletteringar och att processen både fördröjs och riskerar att bli mer kostsam för sökanden. Vår uppfattning är, vilket utredaren lyft som positivt, att verksamhetsutövare kan göra bättre bedömningar om tidiga samråd sker kring risker och vidta åtgärder för att undvika olika konsekvenser. Samråd i tidigt skede kan också bidra till att ge mer acceptans hos allmänheten och ge sökande input som styr dem i rätt riktning.

Länsstyrelsen anser därför att prövningsmyndigheten i samband med myndighetssamrådet eller avgränsningsyttrandet ska göra en bedömning av om ärendet är av sådan art att ett samråd med allmänheten eller särskilt berörda ska genomföras innan nästa steg. Exempel när detta bör övervägas är verksamheter som tar stora tidigare opåverkade markområden i anspråk. Även för att kunna bedöma och minimera påverkan på rennäringen så behöver tidiga samråd genomföras för att få veta hur markerna nyttjas.

Om prövningsmyndigheten bedömer att ett samråd med allmänheten och särskilt berörda behövs innan ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen tas fram, ska instruktioner kring detta lämnas till sökanden i avgränsningsyttrandet.

I utredningen anges att det inte finns något som hindrar verksamhetsutövaren från att frivilligt hålla förberedande samråd

med berörd allmänhet och att det skulle kunna vara en fördel för att efterföljande process ska bli smidig och överklaganden ska kunna undvikas. En sådan frivillighet riskerar att processen blir mer oförutsebar för sökanden och motverkar därmed utredningens syfte. Utredningen tar även upp att nuvarande avgränsningssamråd går längre än vad MKB-direktivet kräver men ändå beskrivs utgöra en bra tillämpning (good practice) i EU:s vägledning. Sådant som beskrivs som good practice enligt EU-vägledningar bör finnas kvar.

Nytt krav på kompletteringsföreläggande inom viss tid

(avsnitt 14.9.6)

Länsstyrelsen anser att det är bra att det blir enklare att avvisa ofullständiga ansökningar tidigare än idag (nya 20 kap. 13 § miljöbalken). Vi anser dessutom att prövningsmyndigheten ska ha möjlighet att begära kompletteringar eller avvisa bristfälliga underlag för avgränsningsyttrande. Ett bristfälligt underlag gör det svårt för remissinstanserna att lämna konkreta synpunkter.

Tidsfrister för handläggningen

Länsstyrelsen motsätter sig att det införs samma tidsfrister för alla tillstånds- respektive granskningspliktiga verksamheter. Vi anser att detta utgör en överimplementering av EU-lagstiftningen. För att kunna prioritera att hålla de obligatoriska tidsfristerna behöver det finnas mer "luft" i prövning av andra verksamheter. Vi bedömer att det finns skäl att ge utrymme för längre handläggningstid av övriga ärenden för att klara EU-lagstiftningens tidsfrister. Om alla ärenden ska prioriteras lika mycket blir inga ärenden prioriterade.

Länsstyrelsen föreslår därför följande:

- att begreppet målsättningstider införs för ärenden som inte omfattas av lagstadgade tidsfrister inom EU-lagstiftningen,
- att tidsfristen för avgränsningsyttrande ersätts med två målsättningstider, så att tid finns för ett myndighetsamråd,
- att målsättningstiden ska vara 90 dagar till dess att ansökan bedöms vara komplett.

Målsättningstider för vissa ärenden

Vi föreslår att begreppet målsättningstider införs för de ärenden som inte omfattas av lagstadgade tidsfrister inom EU-lagstiftningen

som ett alternativ till skarpa tidsfrister. På så sätt visar lagstiftaren tydligt att strategiska projekt som till exempel för kritiska råmaterial och nettonollteknik ska prioriteras.

Med målsättningstider menar vi tider som kan följas upp men som tillåter avsteg från fall till fall.

Synpunkter på tillståndsspårets tidsfrister

Avgränsningsyttrande

(avsnitt 14.8.7)

För verksamheter som inte omfattas av lagstadgade tidsfrister inom EU-lagstiftningen motsätter vi oss en tidsfrist på 45 dagar för ett avgränsningsyttrande. Tiden bedöms bli för kort för prövningsmyndigheten att lämna yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad.

Som vi framfört tidigare anser vi att det finns ett behov av ett obligatoriskt myndighetssamråd, och ibland även samråd med allmänheten och särskilt berörda innan prövningsmyndigheten lämnar ett avgränsningsyttrande. Vi föreslår därför att utredningens tidsfrist för avgränsningsyttrande ersätts med följande två målsättningstider där:

1. Prövningsmyndigheten ska, inom **45 dagar** från det att sökandens begäran om avgränsningsyttrande kom in till myndigheten, kalla till ett samråd med sökanden och berörda myndigheter. Vid behov kan prövningsmyndigheten kräva att samråd ska hållas med de som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden.

Under denna tid ska prövningsmyndigheten dels skicka ut underlaget på remiss till andra myndigheter, dels granska om underlaget är tillräckligt för att bedöma de sakfrågor som kommer utgöra tyngdpunkten på samrådsmötet. Innan mötet sammanställas remissvaren översiktligt.

2. Prövningsmyndigheten ska därefter, inom **30 dagar** från att samrådsmöte hållits, skriftligen yttra sig om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen.

Ansökan komplett eller fullständig
(avsnitt 14.9.8 och 14.9.9)

Vi föreslår vidare en målsättningsstid om 90 dagar från att ansökan skickas in till prövningsmyndigheten tills att ansökan bedöms vara komplett (inte bara fullständig) för ärenden som utgör betydande miljöpåverkan och hamnar i tillståndsspåret.

Remisstiden av ansökan till kommuner och myndigheter behöver vara minst 30 dagar beroende på typ av ärende. Prövningsmyndigheten ska därefter bedöma om eventuella kompletteringskrav är rimliga och eventuellt skriva ett kompletteringsföreläggande.

Ansökningarna är ofta omfattande, inte sällan på flera hundra sidor med alla bilagor. Det tar tid att gå igenom och bedöma och granska underlagets kvalitet, vanligtvis ska också personer med olika kompetenser involveras. Vissa utredningar som till exempel artskyddsutredningar kan bara genomföras under en viss tid på året varför tidiga synpunkter på behov av kompletteringar minskar risken för fördröjning av processen. Det blir för sent att komplettera miljökonsekvensbeskrivningen först efter det offentliga samrådet.

En annan aspekt är att antalet prövningar som kommer in till prövningsmyndigheten varierar stort över tid. Det är inte ovanligt att det blir en anhopning av ärenden vilket periodvis skulle kräva dubbel bemanning för att klara den föreslagna tidsfristen. Flest ansökningar kommer in under maj-juli vilket innebär en ärendeanhopning under semesterperioden både för prövningsmyndigheten och remissinstanserna.

Begreppen fullständig eller komplett ansökan

Utredningen skiljer på begreppen fullständig ansökan och komplett ansökan. Vi befarar att detta kommer medföra stor förvirring för alla parter och att sökanden riskerar att invaggas i en falsk trygghet att tro prövningsmyndigheten bedömt att ärendet är komplett när man säger att den är fullständig, vilket inte alltid är fallet. Detta kan leda till att kompletteringar kan komma att begäras i ett sent skede av processen. Som vi framfört tidigare anser vi att det är viktigt att kompletteringar i stället ska ske i ett tidigare skede och att det ska finnas utrymme för detta inom ramen för målsättningsstider.

Målsättningstider för beslut om betydande miljöpåverkan (avsnitt 14.8.11)

Utredningens förslag är att prövningsmyndigheten ska fatta beslut om den motiverade slutsatsen inom 90 dagar efter att ansökan bedöms som fullständig. Vi anser att 180 dagar från komplett ansökan till beslut är väl inarbetat mål hos dagens miljöprövningsdelegationer och bör behållas för verksamheter som hamnar i tillståndsspåret.

Synpunkter på granskningsspårets tidsfrister (avsnitt 14.9.6 och 14.10.11)

Vi motsätter oss en tidsfrist på 45 dagar att granska om granskningsunderlaget och ansökan om igångsättningsbesked eller ändringsbesked är fullständig i granskningsspåret. Tiden behöver utökas till 60 dagar. Utöver detta anser vi att tiden ska anges som en målsättningstid i stället för en skarp tidsgräns. Detta gäller också tidsfristen att granskningsprocessen föreslås slutföras inom tre månader från att prövningsmyndigheten meddelat att ansökan är fullständig.

Det finns många anledningar till att det kommer att vara svårt att följa en tidsfrist på tre månader. Det kan till exempel gälla om yttranden från myndigheter medför ett behov av ytterligare kompletteringar och ojämn arbetsbelastning hos prövningsmyndigheterna som leder till variation i handläggningstider.

För prövningar som innefattar vattenverksamheter ser vi en risk att hanteringen av tvångsrätt, skadestånd- och ersättningsfrågor kan leda till svårigheter att följa tidsfrister samt i de fall det blir aktuellt att inhämta ett yttrande från Vattenmyndigheten gällande miljökvalitetsnormen för vatten. För en process där miljökvalitetsnormen ifrågasätts ser vi också att det kan vara svårt att följa en tidsfrist på tre + tre månader, särskilt om frågan hamnar hos regeringen för prövning. Detta gäller inte bara granskningsspåret utan även tillståndsspåret.

Indelning av verksamheter i olika prövningsspår (avsnitt 14.7.6 och 14.7.7)

En nyckel för att få ett förutsägbart system är att verksamheterna prövas på rätt nivå. Vi är i grunden positiva till att utgå från EU-lagstiftningens indelning men det behövs nationell anpassning för

att få ett effektivt system. Det behövs en fördjupad genomgång där man tar hänsyn till nuvarande kunskap om verksamheters miljöpåverkan samt skapar ett enkelt och transparent system.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att det ska ske en översyn av vilka miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter som i stället för granskningsplikt skulle kunna omfattas av anmälningsplikt.

Utifrån den indelning som presenterats i förslaget anser länsstyrelsen att flera verksamheter behöver byta spår för att göra prövningen effektiv och ändamålsenlig. Därför krävs en fördjupad översyn och nationell anpassning av fördelningen av verksamheterna mellan de olika prövningsspåren innan de nya bestämmelserna börjar gälla. Den översyn som utredningen föreslår behöver därför breddas och omfatta följande:

- Om det finns miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter som av nationella skäl alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan därmed vara tillståndspliktiga.
- En översyn av verksamhetsbeskrivningarna och kategoriseringen av verksamheter miljöprövningsförordningen för att de ska överensstämma med nuvarande lagstiftning och praxis samt för att det ska vara tydligt vilka verksamhet som punkterna omfattar.
- Att listan över anmälningspliktiga vattenverksamheter ses över.

MKB-direktivet är 13 år gammalt och att så strikt och bokstavstroget införa direktivet i lagstiftningen verkar inte vara genomtänkt. Vi anser att indelningen av verksamheterna behöver anpassas till kunskap om miljöpåverkan från olika åtgärder och verksamheter fördelat på såväl verksamhetstyper som storlek.

Översyn av granskningspliktiga verksamheter

Vi delar utredningens förslag att det behöver utredas vidare och fastställas lämpliga gränsvärden för vilka verksamheter och åtgärder som ska omfattas av granskningsplikt och vilka som kan vara anmälningspliktiga. En mer diversifierad indelning medger en bättre avvägning av prövningsnivå. Vi bedömer att det i första hand är rationellt att avgränsa de mindre verksamheterna, för att på så sätt

förenkla prövningen där påverkan på omgivningen är mindre och det inte finns behov av utökad prövning och granskning.

Fler verksamheter ska vara tillståndspliktiga per automatik

Länsstyrelsen bedömer att fler verksamheter än de som nu föreslås innebär en betydande miljöpåverkan på miljön och därmed direkt prövas i tillståndsspåret. Detta då många av de verksamheter som inte innebär en betydande miljöpåverkan per automatik enligt förslaget, klassas som det idag och kommer vid en bedömning även att göra det framgent. Det skulle förenkla, förtydliga och snabba upp processen för aktuella verksamheter då de slipper bli avvisade i granskningsspåret först samt göra det tydligare och mer effektivt för prövningsmyndigheten.

Genom att lyfta bort sådana verksamheter som utifrån ett nationellt perspektiv alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan från granskningsspåret blir även den avsedda skillnaden mellan de två processerna tydligare. I annat fall finns stor risk att sökanden upplever processen osäker och otydlig och frivilligt väljer tillståndsspåret.

Exempel på verksamheter som bör byta prövningsspår

Länsstyrelsen anser att det finns flera verksamheter som anges i förslaget till bilaga 3 i miljöprövningsförordningen som bör byta prövningsspår – från granskningsspåret till tillståndsspåret. Några av de verksamheter som är mest relevanta och aktuella i Västernorrland anges nedan. Detta gäller i stor utsträckning verksamheter som tar i anspråk större områden och som innebär stor påverkan på miljön.

Fiskodlingar

Bilaga 3, punkt 5. Intensiv fiskodling. Generellt har fiskodlingar en stor påverkan på vattenmiljön genom näringstillskott och sedimentation av foderrester och fekalier. Fiskodlingar bör därför delas upp i sådana som använder recirkulerande system och sådana som inte använder recirkulerande system. Fiskodlingar som inte använder ett recirkulerande system bör alltid vara tillståndspliktiga. För odlingar på land i recirkulerande system med direktutsläpp till vatten kan granskningsplikt vara lämpligt. Finns det inte något direktutsläpp till vatten bör anmälningsplikt övervägas.

Täkter

Bilaga 3, punkt 6. För täkter och gruvor där verksamhetsområdet är mindre än 25 hektar förslås granskningsplikt. Vi anser att en mängdbegränsning bör införas för dessa, där verksamheter med stora uttag av berg och naturgrus bör omfattas av tillståndsplikt. Enligt länsstyrelsens erfarenhet förekommer det i nästan alla täkter omgivningspåverkan i form av buller samt motstående intressen där exempelvis hänsyn behöver tas till rennäringen eller skyddade arter. Små husbehovstäkter bör kunna hanteras genom en anmälan.

Elektriska artiklar

Bilaga 3, punkt 42. Anläggning för att tillverka batterier eller ackumulatorer. Dessa verksamheter bör som idag omfattas av tillståndsplikt. Detta då anläggningar för att tillverka batterier har stor miljöpåverkan. Det rör sig också många gånger om ny teknik, hantering av farliga ämnen samt stora risker med litiumbatterier.

Vindkraftsanläggningar

Bilaga 3, punkt 56. Grupper av vindkraftverk. Vindkraftverk bör generellt sett vara tillståndspliktiga. En möjlig uppdelning kan vara att parker med sju verk eller färre blir granskningspliktiga medan större parker automatiskt kräver tillstånd. Den föreslagna ändringen innebär även att uppförande av ett enda vindkraftverk, oavsett storlek, inte bedöms alls enligt miljöbalken. För dessa borde minimum vara anmälningsplikt. Det bör finnas en nivå för anmälningsplikt.

Översyn av verksamhetsbeskrivning och kategoriseringen

En brist i utredningen är att jämförelserna med nuvarande lagstiftning inte tydligt redovisar vad som faller bort, alltså inte regleras i det nya förslaget. Vi bedömer att om man slår ihop för många verksamhetskoder kan det riskera bli väldigt generella verksamhetsbeskrivningar som kan vara svårtolkad, det är därför svårt att överblicka konsekvenserna av de nya lydelseerna.

Även punkterna i listan över granskningspliktiga vattenverksamheter behöver ses över. Det är inte alltid tydligt vilka verksamheter eller åtgärder som avses och de stämmer inte överens med definitionen av vattenverksamheter i miljöbalken. Det vore till exempel bra att använda sig av miljöbalkens definition av vattenkraftsverksamheter (11 kap. 6 § miljöbalken) i punkt 89 (anläggningar för produktion av vattenkraftsbaserad energi). Det är inte heller tydligt i listan hur verksamheterna kopplar till nuvarande definition av markavvattning.

En annan otydlighet gäller punkt 92 (anläggning av vattenledningar över långa avstånd). Att anlägga en vattenledning behöver inte nödvändigtvis vara en vattenverksamhet enligt miljöbalkens definition då en vattenledning kan gå på land.

Översyn av listan över anmälningspliktiga vattenverksamheter (avsnitt 14.7.8)

Eftersom förslaget är att undantaget i 11 kap. 12 § miljöbalken bara ska gälla anmälningspliktiga vattenverksamheter resulterar det i ett absolut krav på miljötillstånd för övriga vattenverksamheter. Även för vattenverksamheter med obetydlig påverkan på miljön och som inte kan anmälas. Som exempel kan nämnas att inga grundvattenbortledningar kan anmälas, vilket gör att alla kräver igångsättningsbesked. Oberoende av storleken på uttaget och om det är tillfälligt eller permanent. Anmälningslistan behöver därför ses över innan ändringarna genomförs.

Vi ser också att det kan finnas skäl att ytterligare nyansera vilka ytvattenuttag som lämpligtvis hanteras i en anmälan och om vissa mindre markavvattningar, som bara berör en fastighet, kan hanteras som en anmälan. Även lite större återställningsarbeten i vattendrag kan eventuellt hanteras i ett anmälningsförfarande.

Övriga synpunkter gällande indelning av verksamheter

En risk när fler anmälningspliktiga verksamheter hamnar i granskningsplikt är att kompetensen hos kommuner urlakas. För vissa kommuner kan det slå hårt att anmälningsplikten försvinner för ett antal verksamheter, dels då de får intäkter från denna hantering och dels för att bedömningen av dessa verksamheter är en viktig del för att bibehålla miljöskyddskompetensen inom kommunen.

En mer digital prövningsprocess

(avsnitt 14.11)

Det är positivt att behovet av en mer samordnad och ändamålsenlig digital infrastruktur uppmärksammas. Genom ett tydligt ansvar för information, ägandeskap och delning, skapas förutsättningar för en ökad digitalisering och effektivisering mellan involverade aktörer vilket ger ökad nytta till verksamhetsutövare, myndigheter och allmänheten.

Länsstyrelsen bedömer att en högre grad av digitalisering är en förutsättning för att uppnå ett effektivt miljöprovningssystem. Utredningens förslag till ny process förutsätter ett mer digitalt arbetssätt där information kan delas digitalt mellan de olika aktörerna i systemet. Länsstyrelserna är angelägna om att bidra aktivt i denna omställningen och har i flera år i länsstyrelse-gemensamma budgetunderlag äskat om en ökad finansiering för digitalisering.

Länsstyrelserna är en avgörande aktör i dagens provningssystem och kommer fortsätta att vara det även med de förändringar som föreslås i utredningen. Länsstyrelsernas IT-infrastruktur inom området omfattar ett flertal e-tjänster som är kopplade till Bolagsverkets grundtjänst samt ärendehantering, dokumentation, datalagring och behörighetsstyrning för tillgängliggörande av information. I miljöprovningen nyttjas också en mängd data som länsstyrelserna har tillgängliga via sina övriga uppdrag. En fortsatt digitalisering av provningssystemet skulle underlättas betydligt om miljöprovningen ligger kvar på länsstyrelserna i enlighet med utredningens andrahandsförslag. En övergång till ett system med en ny myndighet som ska ansvara för miljöprovning innebär betydande kostnader för etablering av nya IT-system, datamigrering, systemintegration och säkerhetsanpassningar. Tillkommer gör också en anpassning av Länsstyrelsens IT-system för tillsyn.

Avgiftssystemet för provning och tillsyn

(avsnitt 14.18.4)

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det ska ske en översyn av förordning om avgifter för provning och tillsyn samt avgiftssystemet i stort. Utredningen och förslag på hur systemet ska vara finansierat måste finnas på plats innan den nya provningsorganisationen införs.

Behov av resurser, ökad kostnadstäckning och specialdestination

Länsstyrelsen anser att det finns stora utmaningar med den föreslagna förskjutningen från provning till tillsyn. En mer aktiv tillsynsmyndighet förutsätter bland annat att det finns tillräckliga resurser. Vi håller med utredningen att det finns ett behov av att generellt höja avgifterna för att få en högre kostnadstäckning då kostnadstäckningen i dagens system är låg. Samma princip måste också gälla för tillsynsavgifterna. Detta gäller generellt, men är särskilt tydligt inom tillsyn och provning av vattenverksamhet.

Länsstyrelsen anser att konsekvensanalysen underskattar resursbehovet för tillsyn inklusive omprövning. Till exempel har tillsyn inom vattenverksamhet varit eftersatt under lång tid vilket gör att det saknas standarder och gemensamma förhållningssätt. Verksamhetsutövarna är dessutom ovana vid tillsyn och ifrågasätter miljöbalkens krav. Vidare saknas tydlig praxis i frågor bland annat gällande krav på verksamhetsutövarens egenkontroll för vattenverksamheter.

Förslaget innebär en tydligare skyldighet för tillsynsmyndigheten att bedriva arbete med omprövning. Det är viktigt att systemet för avgifter fångar upp tillsynsmyndigheternas finansiering av även det arbetet. Allt detta behöver beaktas i de föreslagna utredningarna.

Bristen på resurser påverkar handläggningstider och möjligheten att behålla kompetens. Utan långsiktighet i finansieringen försvåras myndigheternas möjligheter att kunna rekrytera, utveckla och behålla rätt personal. Vi ser ökade behov av finansiering på grund av grön omställning, flera strategiskt prioriterade projekt som skyndsamt ska handläggas, mer komplicerade prövningar, gamla tillstånd som behöver omprövas, digitalisering med mera.

Länsstyrelsens bedömning är att specialdestination av avgifterna till prövningsmyndigheter och tillsynsmyndigheter skulle skapa förutsättningar för att verksamheten kan bedrivas och utvecklas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Ersättning för remissinstansernas deltagande i prövning

För att prövningsprocessen ska fungera krävs att myndigheter och kommuner som deltar som remissinstanser också får del av finansieringen. I betänkandet lyfts att resursbristen på myndigheterna redan idag medför ett lägre deltagande i prövningen än vad som hade behövts. Det nämns också särskilt att kommunernas deltagande är lågt på grund av att de inte kan ta ut avgifter för prövningen. Ett sätt att finansiera myndigheters och kommuners arbete som remissinstanser i prövningen är att ge dem möjlighet att begära ersättning för sina kostnader, på motsvarande sätt som sker för vattenverksamheter idag, se 25 kap. 2 § miljöbalken.

Förslaget att den som överklagar ska stå för kostnader för överprövningen

(avsnitt 14.9.25)

Länsstyrelsen mot motsätter sig förslaget att den som överklagar ett beslut ska stå för kostnaderna för överprövningen.

Det framstår som orimligt att den som överklagar ska stå för kostnaderna för att kungöra, förordna om sakkunnig och att hålla sammanträde i överklagningsmål. Det innebär sannolikt i praktiken en inskränkning av ideella föreningars klagorätt enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, såväl som den faktiska möjligheten för enskilda att överklaga.

Förslag som särskilt gäller för vattenverksamheter

Moderna miljövillkor för tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel

(avsnitt 14.12.2)

Västernorrlands län har en omfattande vattenkraftsutbyggnad med framför allt storskalig vattenkraft. Enligt den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP) ligger omprövningarna i länet tidigt i planen. Omprövningen av Ljungan börjar redan den 1 juli 2025 och Ångermanälven ska enligt planen påbörjas under 2028.

Det är därför viktigt att nedanstående frågor, särskilt gällande övergångsbestämmelserna, klargörs i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att de nya bestämmelserna i miljöbalken inte ska tillämpas vid prövning av tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel om verksamheten omfattas av en sådan nationell plan för moderna miljövillkor som avses i 11 kap. 28 § miljöbalken.

Det krävs däremot ett klargörande för att säkerställa att alla prövningar som omfattar så kallade NAP-anläggningar ingår i övergångsbestämmelsen. Det vill säga ansökan om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken och ansökan om ändring enligt 16 kap. 2a § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen behöver hantera alla prövningar som gäller NAP-anläggningarna

Det behöver tydliggöras att det inte bara är omprövning för moderna miljövillkor enligt 24 kap. 10 § miljöbalken som ska omfattas av övergångsbestämmelsen. Övergångsbestämmelsen behöver även inkludera tillståndsprövningar och ansökningar om ändringstillstånd för vattenkraftsverksamheter som ingår i den nationella planen.

Detta behövs då alla vattenkraftsverksamheter som ingår i den nationella planen idag inte har ett tillstånd, eller så är tillståndsfrågan oklar. Det kan därför bli aktuellt med en tillståndsprövning enligt 11 kap. 9 § miljöbalken för att få moderna miljövillkor, antingen för hela eller delar av verksamheten.

Det är även rimligt att mark- och miljödomstolen fortsatt hanterar ändringstillstånd för vattenkraftsverksamheter som är anmälda till den nationella planen men som ännu inte genomgått en prövning för moderna miljövillkor.

Särskilt om moderna miljövillkor för tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel
(avsnitt 14.9.24)

Utredningen föreslår att de särskilda bestämmelser som gäller för moderna miljövillkor för produktion av vattenkraftsel bör upphöra att gälla när en första prövning av svensk vattenkraft har genomförts. Efter detta anser utredningen att de nya bestämmelserna om omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken är tillräckliga. Skyldigheten för verksamhetsutövaren att själv se till att verksamheten har moderna miljövillkor tas därmed bort.

Länsstyrelsen anser att det är angeläget med en reglering som säkerställer att tillstånden för vattenkraftsverksamheter hålls uppdaterade och är förenliga med EU-rätten. Ansvaret för att tillstånden är uppdaterade behöver ligga på tillståndshavaren, inte tillsynsmyndigheten. I detta sammanhang är det värt att nämna att EU-kommissionen har den 16 december 2024 ifrågasatt Sveriges genomförande av de krav som följer av vattendirektivet. Kritiken gäller bland annat att nuvarande intervall med vilka tillstånden omprövas (40 år) inte är tillräckligt. I regeringens svar på kritiken anges särskilt de befintliga kraven på regelbunden omprövning av villkoren på verksamhetsutövarens initiativ.

Länsstyrelsen anser att det finns skäl att vidga kravet på verksamhetsutövarna att hålla sina tillstånd uppdaterade till andra vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter. Se mer om detta i avsnittet "Behov av tidsbegränsade tillstånd" under rubriken Övriga synpunkter.

Särskilt om prövning av tvångs- och ersättningsfrågor (avsnitt 14.6.10)

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att den nya prövningsmyndigheten ska hantera frågor om tvångsrätt, ersättning- och skadeståndsfrågor inom ramen för tillståndsprövningen. Samt att mark- och miljödomstolen även fortsättningsvis ska hantera stämningsmål.

Vi delar utredningens uppfattning att det är mest effektivt om frågorna hanteras av prövningsmyndigheten. Vi håller med om att dessa frågor sällan tynger tillståndsprövningen och att sambanden mellan villkorsfrågor och ersättningsanspråken gör att det är mest lämpligt att frågorna hanteras samlat. Det är även positivt att de sakägare som blir berörda inte behöver bevaka sina intressen i två skilda processer.

Ingen rätt till ersättning för myndighetens och motpartens kostnader (avsnitt 14.9.25)

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget att möjligheten att begära ersättning för rättegångskostnader i miljöprövningar som gäller vattenverksamheter tas bort. Åtminstone till dess att det finns en ny finansieringslösning som säkerställer att länsstyrelsen tilldelas resurser som möjliggör vårt deltagande i prövningar av vattenverksamheter.

Länsstyrelsen anser också, vilket vi framfört tidigare, att man ska överväga att inför motsvarande system för miljöfarliga verksamheter och även inkludera kommuner i de parter som har rätt att begära ersättning.

De ekonomiska konsekvenserna för länsstyrelserna är underskattade (avsnitt 16.4.2)

Utredningen menar att de finansiella konsekvenserna av att länsstyrelsen inte kommer att kunna begära ersättning för

rättegångskostnader i prövning av vattenmål är liten. Detta baseras på uppgiften att intäkterna totalt för alla länsstyrelser uppgick till cirka 3 miljoner kronor för 2023, utifrån statistik från Naturvårdsverket. Enligt länsstyrelsens mening ger inte de redovisade intäkterna en rättvisande bild av nedlagt arbete i vattenmål. Till exempel anges en intäkt på 0 kr för nio länsstyrelser, vilket inte kan betyda att dessa länsstyrelser saknat deltagande i vattenmål då sådana förekommer hos samtliga länsstyrelser. En del i förklaringen till de låga intäkterna kan vara att inte alla länsstyrelser har begärt ersättning för rättegångskostnader.

Värt att notera är att detta är intäkter som direkt tillfaller länsstyrelsen och att kopplingen mellan den tid som myndigheten lägger på prövningen, och sökandes kostnader, blir mycket tydlig.

Finansieringssystemet för vattenverksamheter och för miljöfarliga verksamheter ser mycket olika ut. Till exempel finns inte årliga prövnings- och tillsynsavgifter på motsvarande sätt som för miljöfarliga verksamheter. Innan det finns ett system som gör att verksamhetsutövaren finansierar de kostnader som länsstyrelserna har för att tillvarata de allmänna intressena i miljöprövningar för vattenverksamheter bör nuvarande system finnas kvar. Annars är risken stor att arbetsuppgiften att delta aktivt i prövningar prioriteras ned.

Annan tillståndsplikt enligt miljöbalken m.fl. lagar
(avsnitt 14.7.13)

Länsstyrelsens motsätter sig förslaget att länsstyrelsen ska pröva markavvattningsdispenser och att all markavvattning blir granskningspliktig.

Vi ser inga skäl till att två olika myndigheter ska hantera dispens respektive tillstånd till markavvattning. Däremot kan det ur effektivitetssynpunkt vara bra att den nya prövningsmyndigheten hanterar både dispensprövningen och frågan om miljötillstånd.

Det har skett flera utredningar som granskat regelverket om markavvattning, bland annat SOU 2025:21 och ett nyligen redovisat regeringsuppdrag till Naturvårdsverket (Översyn av regelverk för att underlätta för återvätning). Innan det beslutas om en ny prövningsordning för markavvattningar behöver resultatet från dessa utredningar beaktas.

Tillsyn

Tydligare reglering för hantering av en ansökan om omprövning
(avsnitt 14.9.24)

Länsstyrelsen är positiv till en tydligare hantering av en ansökan om återkallelse och omprövning på så sätt att om myndigheten kommer fram till att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska miljöprövningsmyndigheten informera sökanden och tillståndshavaren om att det krävs en specifik miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken för prövningen samt förelägga tillståndshavaren att ta fram underlag för en sådan prövning.

Länsstyrelsen delar utredarens uppfattning om att omprövning av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet sällan sker på initiativ av vare sig tillsyns- eller prövningsmyndigheter i dagsläget. Detta beror främst på bristande resurser och som vi framfört tidigare behöver den planerade översynen av avgiftssystemet ha med denna aspekt. Förutom resurser har det saknats adekvat vägledning och praxis på området.

Krav på miljörapporter

(avsnitt 14.14.3 och 14.20.4)

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter ska omfattas av krav på miljörapport samt att behovet av krav på miljörapport ska ses över för tillståndspliktiga vattenverksamheter och granskningspliktiga verksamheter.

Länsstyrelsens erfarenhet av miljörapporter är att de är ett viktigt verktyg för att sammanfatta vad som hänt på en anläggning under ett år och en viktig del av Sveriges rapportering av miljödata. Miljörapporten utgör också en årlig påminnelse till verksamhetsutövarna om flera olika aspekter av deras egna skyldigheter. Länsstyrelsen använder miljörapporterna som ett underlag för tillsynsarbetet.

Frågan om införande av miljörapporter för vissa vattenverksamheter har föreslagits i tidigare utredningar. Det är också ett behov som Havs- och vattenmyndigheten lyft till regeringen vid ett par tillfällen. Frågan omfattas också delvis av miljötillståndsutredningens tilläggsdirektiv KN 2023:02, men då med fokus på att bidra med underlag för att generera mer tillförlitliga klassningar gällande miljökvalitetsnormen för vatten.

Länsstyrelsen anser att det redan idag är möjligt att besluta att alla vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel (11 kap. 6 § miljöbalken) ska omfattas av kravet på miljörapport. Utöver detta behöver det utredas om till exempel vattenuttag för allmän dricksvattenförsörjning, långvariga grundvattenbortledningar samt övriga dammar med pågående verksamhet ska omfattas av kravet på miljörapport. Det behöver också tas fram föreskrifter gällande innehållet i miljörapporterna.

Möjligheten att överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta om villkor av mindre betydelse

(avsnitt 14.9.18)

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att möjligheten att överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta om villkor av mindre betydelse slopas. Om delegeringsmöjligheten slopas ser vi en risk att det tillsammans med att det allmänna villkorets rättsverkan tas bort leder till alltför detaljerade villkor eller flera provotidsutredningar i tillstånden. Villkor kan även komma att behöva omprövas i större utsträckning än idag.

Utredningens mål är bland annat att fokusera tillståndsprövningen till frågor som rör tillåtligheten, och att tydliggöra tillsynsmyndighetens mandat att hantera övriga frågor inom ramen för tillsynen. Möjligen kan en slopad delegering resultera i ett snabbare provningsförfarande, då detaljer får lösas inom tillsynsarbetet. Men även att ha kvar delegationsmöjligheten skulle kunna bidra till snabbare provningar, då mindre omfattande frågor inte behöver regleras inom provningen.

Länsstyrelsen anser att ha kvar delegationsmöjligheten skulle förtydliga tillsynsmyndighetens mandat och inom vilka områden tillsynsmyndigheten kan besluta om villkor. Tillsynsmyndigheten får då en prövande roll och villkoren som beslutas vid delegering gäller för verksamheten och följer med tillståndet med villkor om ett nytt bolag övertar verksamheten.

Begränsning av vissa myndigheters talerätt

(avsnitt 14.13)

Länsstyrelsen har inget emot att vår talerätt begränsas till att gälla miljöintressen och andra allmänna intressen i länet. Vi avstyrker dock andrahandsförslaget att länsstyrelsernas talerätt helt slopas.

Att helt ta bort länsstyrelsernas talerätt kan få stora negativa konsekvenser och bör inte övervägas överhuvudtaget. Att ta bort länsstyrelsernas talerätt har inte heller någon praktisk betydelse för verksamhetsutövare då det är ytterst få överklaganden som görs av länsstyrelser. När detta sker har beslutet ändå vanligen överklagats av andra.

Förslaget att ta bort länsstyrelsernas talerätt överensstämmer inte med hur olika former av tillståndprocesser brukar gå till hos myndigheter. Den som är part i ett ärende brukar generellt sett även ha rätt att överklaga det beslut som fattas. Länsstyrelsernas engagemang i processen hos miljöprövningsmyndigheten kan förväntas minska om länsstyrelsen inte har rätt att överklaga.

Ta bort rättskraften för det allmänna villkoret

(avsnitt 14.9.17)

Länsstyrelsen anser att det krävs ytterligare utredningar för att kunna bedöma vilka konsekvenser en borttagning av rättskraften för det allmänna villkoret får på tillsynen.

Det finns positiva aspekter med att det så kallade allmänna villkoret tas bort inom ramen för prövningen. Fördelar är att det blir tydligare för både sökande och tillsynsmyndigheten vad som har prövats och vad tillståndet omfattar, förutsatt att de skyddsåtgärder och åtaganden som den sökande är villig att åta sig beskrivs noggrant i tillståndsbeslutet. Vi ser samtidigt en risk att det kan uppstå oklarheter vad tillståndet och prövningen omfattat, vilket leder till svåra och resurskrävande bedömningar.

Att det allmänna villkoret inte längre ska utgöra en del av tillståndets rättskraft kan även vara till nackdel för verksamhetsutövaren då det kan leda till flexibla bedömningar från tillsynsmyndigheten som inte alltid är till fördel för verksamhetsutövaren. Den gråzon som kan uppstå kan därmed vara resurskrävande för bägge parter.

Utredningen bygger på att man generellt minskar omfattningen av tillståndsprövningar och överflyttar frågor från prövningen till tillsynen, detta enligt önskemål från olika aktörer. Länsstyrelsen anser att utredningen inte har gjort en tillräcklig analys av konsekvenserna av en snävare villkorsreglering och en mer omfattande tillsyn. Till exempel måste man beakta att en snävare villkorsreglering kan leda till avsevärt fler tillsynsprocesser och att detta skulle kunna få vissa negativa konsekvenser.

Översyn av miljötillsynsförordningen och tillsynsmyndighetens uppgifter

(avsnitt 14.18.5)

Länsstyrelsen instämmer i att en flexibel, effektiv och förutsebar tillståndsprövning förutsätter en god tillsyn. Det är därför viktigt att tillsynsmyndigheterna ges rätt förutsättningar. Vi delar utredningens uppfattning att det behöver ske en översyn av miljötillsynsförordningen om lagstiftaren går vidare med förslagen i betänkandet. Utredningen föreslår däremot inga ändringar i miljötillsynsförordningen utan konstaterar endast att frågan om tillsynsansvar behöver utredas ytterligare. Samma sak gäller för frågan om huruvida överlåtelse av tillsynsansvar till kommunerna ska vara möjligt.

Det framstår som att utredarna menar att länsstyrelserna i grunden skulle bli tillsynsmyndighet för samtliga tillståndspliktiga och samtliga granskningspliktiga verksamheter enligt det nya upplägget. Om det blir verklighet, samtidigt som möjligheten till överlåtelse av tillsyn till kommunerna tas bort, innebär det ett enormt stort påslag av tillsynsbehov på länsstyrelserna. Resurserna för att kunna bedriva tillsyn behöver då öka både för att kompensera för befintliga resursunderskott och för det ökade antalet tillsynsobjekt.

Vidare anser länsstyrelsen att det även blir negativa konsekvenser då kommunernas roll som tillsynsmyndighet försvagas och den roll de har idag med bland annat lokalkännedom förändras. Vi anser att kommunernas roll som tillsynsmyndighet snarare bör stärkas och anser att kommunerna är mycket viktiga ur ett regionalt perspektiv.

Ny hantering av en ansökan om ändring eller beslut

(avsnitt 14.9.20)

Länsstyrelsen anser att det ska införas en upplysningsplikt till tillsynsmyndigheten för ändringar som tillståndshavaren bedömer inte kräver någon förprovning.

I ändringstrappan föreslås att vissa ändringar vid befintlig verksamhet inte kräver förprovning om det är uppenbart att allmänna eller enskilda intresse inte påverkas. Vi anser att sådana ändringar ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Detta ger tillsynsmyndigheten en större möjlighet att agera om det finns risk för negativ påverkan på människors hälsa och miljön. Särskilt då flera mindre ändringar kan leda till en påverkan på miljön.

Ansökan om omprövning

(avsnitt 14.9.24)

Vi motsätter oss förslaget att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket inte längre ska kunna initiera omprövning.

Att initiera en omprövning kan vara mycket resurskrävande avseende såväl personal som utredningskostnader. Det finns tillfällen där det kan vara mycket angeläget ur ett nationellt perspektiv att ett tillstånd omprövas. Vi anser därför att våra tillsynsvägledande myndigheter, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket, ska behålla möjligheten att initiera omprövning. Vi ser ingen risk att detta skapar en otydlighet om var det primära ansvaret att ansöka om omprövning ligger.

Förslag med koppling till Sevesolagstiftningen

Begränsning av vissa myndigheters talerätt

(avsnitt 14.13)

Länsstyrelsen anser att talerätten för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt länsstyrelserna ska bibehållas i samma omfattning som i nuvarande lagstiftning.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen är de enda myndigheterna som nationellt och regionalt besitter tillräckligt bred kompetens för att kunna driva och bevaka de allmänna intressena avseende risk- och säkerhetsfrågorna i den integrerade miljö- och säkerhetsprövningen enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att detta är särskilt viktigt för att säkerställa en rättssäker och likvärdig tillståndsprövning över hela landet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har det nationella perspektivet och länsstyrelserna står för den regionala kunskapen med platskännedom som kan vara avgörande för att säkerhetsfrågorna omhändertas.

Om samrådet

(avsnitt 14.4)

Utredningen föreslår förändringar i processen för samråd och att samrådet ska ske först när ansökan är komplett och kungjord.

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag strider mot Artikel 15 i Sevesodirektivet (2012/18/EU) som ställer krav på att den berörda allmänheten tidigt får möjlighet att yttra sig över enskilda projekt.

För att uppfylla kraven i Sevesolagstiftningen behöver ett separat Sevesosamråd genomföras för Sevesoverksamheter som är tillståndspliktiga eller granskningspliktiga innan ansökan lämnas in. Handlingsprogram och säkerhetsrapport enligt Sevesolagstiftningen är inte kompletta i en ansökan om tillstånd utan en samrådsredogörelse för genomfört samråd enligt 13 § lagen (1991:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen). För att uppfylla kraven i Sevesolagstiftningen kommer ett separat Sevesosamråd enligt 13 § Sevesolagen behöva genomföras för Sevesoverksamheter innan ansökan kungörs. I annat fall riskerar tillståndsprövningen att fördröjas.

Undanta sprängarbeten från kraven i Sevesolagen

Länsstyrelsen anser att undantaget i Artikel 2 Seveso III-direktivet för utvinning, nämligen provbrytning, brytning och bearbetning, av mineral i gruvor och dagbrott, inklusive med hjälp av borrhål ska införas. Att omfatta denna typ av sprängarbeten (sprängämnen i borrhål) är en överimplementering av Sevesodirektivet.

Detta önskemål har funnits under längre tid av myndigheterna och branschen. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har genom en hemställan till Justitiedepartementet begärt ändringen redan 2021-11-30, dnr 2021-07399.

Länsstyrelsen föreslår att 4 § Sevesolagen ändras genom att lägga till en ny punkt där det framgår att *Lagen inte tillämpas på "6. sprängarbete i samband med provbrytning, brytning och bearbetning av berg eller mineraler inklusive laddning i borrhål."*

Miljöprövningsmyndigheten tar över rollen som MKB-myndighet enligt vissa sektorslagar

(avsnitt 14.8.13)

Länsstyrelsen instämmer i att det krävs fördjupade utredningar för att kunna bedöma om det är lämpligt att överföra rollen som MKB-myndighet från länsstyrelsen till miljöprövningsmyndigheten avseende plan- och bygglagen, väglagen och lagen om byggande av järnväg.

Länsstyrelsen avstyrker förslagen om att miljöprövningsmyndigheten ska ta över rollen som MKB-myndighet avseende minerallagen och ellagen. Det är bättre om rollen som MKB-

myndighet ligger kvar på länsstyrelserna. Länsstyrelsen tillstyrker förslagen avseende övriga sektorslagar.

Bearbetningskoncessioner

En prövning av en ansökan om bearbetningskoncession innebär kvalificerade avvägningar mellan olika intressen som berör många av länsstyrelsens ansvarsområden. Det handlar till exempel om rennärning, samhällsekonomiska effekter, naturvård och vattenförvaltning. Länsstyrelsen är bäst lämpad att göra dessa regionala avvägningar och kan därför också bäst vägleda verksamhetsutövaren i MKB-processen samt bedöma om miljökonsekvensbeskrivningen är fullständig.

Nätkoncessioner

Nätkoncessioner enligt ellagen prövas idag av Energimarknadsinspektionen och utredningen förslår ingen ändring i denna del. Däremot föreslår de att miljöprövningsmyndigheten ska ta över ansvaret som MKB-myndighet från länsstyrelsen.

Utbyggnaden av elnätet är en prioriterad fråga på länsstyrelsen och starkt kopplad till energiplanering och regionala förutsättningar för en grön omställning. Hela processen med elnätsbyggande är idag lång och mycket arbete har lagts från berörda myndigheter och nätbolag på att hitta arbetsformer som kortar ledtiderna. Det sägs i utredningen att ärenden enligt ellagen är sällanärenden.

Länsstyrelserna ser dock en ökande ärendemängd i takt med ett ökat behov av nya ledningar och reinvesteringar.

Enligt utredningens förslag ska miljöprövningsmyndigheten ta över rollen som MKB-myndighet samtidigt som länsstyrelsen ska yttra sig över ansökan till Energimarknadsinspektionen. Det finns en uppenbar risk att ledtiderna för nätkoncessioner förlängs om fler myndigheter blir inblandade.

Synpunkter på övergångsbestämmelserna

Övergångsbestämmelser för de verksamheter som blir granskningspliktiga

(avsnitt 15.2.3)

Länsstyrelsens motsätter sig förslaget i dess nuvarande lydelse och innan det har skett en fördjupad konsekvensutredning.

Den föreslagna övergångsbestämmelsen innebär att alla verksamheter som påbörjats före ikraftträdandet och som inte har tillstånd enligt äldre bestämmelser ska lämna in en ansökan om miljötillstånd eller igångsättningsbesked senast den 1 juli 2030.

Förslagen i betänkandet innebär att i princip alla vattenverksamheter blir granskningspliktiga, om de inte omfattas av anmälningsplikten. Det finns många pågående vattenverksamheter som saknar tillstånd eller där tillståndsfrågan är oklar, till exempel gamla dammar och bortledande av yt- och grundvatten. Vissa av de vattenverksamheter som saknar tillstånd har tillämpat undantaget i 11 kap. 12 § miljöbalken. I och med förslaget att undantaget fortsättningsvis bara ska gälla för anmälningspliktiga vattenverksamheter krävs tillstånd för resten.

Det är oklart hur många vattenverksamheter som träffas av övergångsbestämmelsen. Vi ser en risk att det är många. Det finns till exempel cirka 10 000 dammar i Sverige och för många av dessa är tillståndsfrågan oklar. Enligt vattenmyndigheterna saknar 53 % av de allmänna dricksvattentäkterna tillstånd till vattenuttag. En annan sannolikt stor kategori är grundvattenbortledningar, som idag saknar en anmälningspunkt. Det innebär att många verksamheter utförs utan tillstånd.

Det finns således ett mycket stort antal verksamheter, varav vissa samhällsviktiga, som på kort tid antingen behöver prövas eller kommer att utföras olovligen. Det behöver därför ske en fördjupad utredning av övergångsbestämmelsernas konsekvenser för vattenverksamheter samt vid behov föreslå nya.

Övergångsbestämmelser gällande rättskraftsregeln i 24 kap. 1 § miljöbalken

(avsnitt 15.2.1)

I utredningen förslås att rättskraftsregeln i 24 kap. 1 § miljöbalken ändras så att den omfattar frågor som uttryckligen har reglerats i beslutet, i stället för idag som till frågor som har prövats i domen eller beslutet. Ändringen anses innebära att frågor som tidigare har hanterats inom ramen för det så kallade allmänna villkoret inte anses vara rättskraftigt avgjorda.

De ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som föreslås innebär ett ikraftträdande den 1 januari 2028. För pågående mål och ärenden tillämpas äldre bestämmelser. Vidare finns en

övergångsbestämmelse som innebär att äldre tillstånd fortsatt ska gälla och då som ett miljötillstånd enligt nya 20 kap. miljöbalken. Enligt författningskommentaren innebär detta att tidigare tillstånd och andra beslut enligt miljöbalken inte behöver omprövas och inte heller att de skulle sakna rättskraft. Omfattningen av rättskraften kommenteras inte och behandlas inte heller i någon annan övergångsbestämmelse.

Såvitt kan utläsas innebär detta att gamla beslutade tillstånd skulle fortsätta att gälla, men att den nya rättskraftsregeln skulle bli tillämplig på dem direkt från och med den 1 januari 2028. Detta är inte acceptabelt enligt länsstyrelsens mening. Det kan få konsekvenser som inte går att förutse, vilket utredningen också påpekat.

Övriga synpunkter

Behov av tidsbegränsade tillstånd

Det finns idag en stor mängd verksamheter med tillstånd som är äldre än 20 år. Det har genomförts flera initiativ för att uppdatera gamla tillstånd men åtgärderna har inte givit önskad effekt och Sverige har nyligen också fått kritik från EU eftersom vi saknar ett effektivt system för att ompröva befintliga verksamheter.

Länsstyrelsen tycker inte att utredningens förslag är tillräckliga för att komma till rätta med denna problematik. Det behövs ett system där ett tydligare ansvar läggs på verksamhetsutövarna att se till att deras tillstånd har moderna miljövillkor. Länsstyrelsen anser att delar av förslaget som presenterades i utredningen "Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen" (SOU 2022:33) som innebär en obligatorisk omprövning av befintliga domar och beslut för att åstadkomma moderna miljövillkor ska genomföras, men med följande ändringar:

- Förslaget ska gälla alla vattenverksamheter och miljöpåverkande verksamheter som är tillstånds- eller granskningspliktiga och som utgör kontinuerligt pågående verksamheter.
- Att intervallet för när omprövningen ska ses över anpassas till olika verksamhetstypers påverkan på miljön och behov av översyn.

Justerad reglering om val av plats

(avsnitt 14.9.16)

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget om att lokaliseringsfrågan i miljöbalksprövningen ska anses avgjord genom en fastställd detaljplan eller motsvarande utan att kompletterande ändringar införs i plan- och bygglagen.

Länsstyrelsen håller med om att dubbelprövningar är tidsdrivande och genererar onödig osäkerhet för verksamhetsutövaren. Prövning av lokalisering i en detaljplan sker dock utifrån andra förutsättningar än i en prövning enligt miljöbalken. Så som detaljplaner utformas idag saknas tillräcklig information om de planerade åtgärderna eller verksamheterna för att frågan om lokalisering ska kunna prövas enligt bestämmelserna i miljöbalken.

Beslutet om att fastställa en detaljplan tas av kommunen och sker enligt plan- och bygglagen. Även om det finns utrymme för länsstyrelsen att upphäva en detaljplan som inte är lämplig enligt vissa specifika kriterier, saknas i dagsläget möjlighet att göra det med hänsyn till påverkan på naturmiljön. Länsstyrelsen saknar t.ex. möjlighet att upphäva en detaljplan som bedöms strida mot artskyddsbestämmelserna.

Förslaget innebär också att redan beslutade detaljplaner och motsvarande äldre planer ska anses ha motsvarande värde vid lokaliseringsbedömningen. Det finns en uppenbar risk att lokaliseringen, i den mån verksamheten ännu inte är utförd, inte har prövats med ett miljöperspektiv. Exempelvis gäller detta i äldre planer, där områden för bryggor ofta pekas ut utan hänsyn till platsens lämplighet med dagens bedömningsgrund. I praktiken innebär en sådan bestämmelse att miljöbalksprövningen kringgås eftersom lokaliseringen, särskilt för vattenverksamheter, är avgörande för en verksamhets eller åtgärds lämplighet. Det är inte möjligt att hantera all tillkommande påverkan genom villkor.

I detaljplaneprocessen bedöms vidare endast driftskedet, det vill säga när verksamheten redan finns på plats. Vid till exempel vattenverksamheter uppstår huvuddelen av påverkan under byggskedet, som då alltså inte bedöms alls. Även om en vattenverksamhet, när den väl är på plats, skulle kunna vara lämplig ur miljösynpunkt, kan anläggandet av den medföra stor påverkan.

Länsstyrelsen anser därför att det inte är lämpligt att kommunens beslut om att fastställa en detaljplan för en viss verksamhet som

också kommer kräva miljötillstånd ska likställas med en lokaliseringsprövning enligt miljöbalken. Det är också direkt olämpligt att en sådan ändring införs retroaktivt.

Miljöbok med förteckning över miljötillstånd och igångsättningsbesked
(avsnitt 14.9.26)

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att den nya prövningsmyndigheten ska ansvara för miljöboken och hålla en förteckning över alla miljötillstånd och igångsättningsbesked.

Inhämta yttranden i granskningsspåret
(avsnitt 14.10.6)

Vi anser att det är viktigt att tillsynsmyndigheten samt länsstyrelsen tidigt ges kännedom om, och möjlighet att lämna synpunkter kring ansökans innehåll. Utgångspunkten bör vara att det ska ske om inte prövningsmyndigheten anser att det är obehövligt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carin Jämtin med länsjurist Malin Olofsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia:

Kristin.skeppsby@regeringskansliet.se